

Zijn onvolmaakte dominee



Foto's Getty



Foto's Getty



Foto's Getty



Foto's Getty

ARIE ELSHOUT

18.03.2008 PHILADELPHIA

Zijn onvolmaakte dominee

Een van zijn beroemdste speeches hield Obama niet als president, maar zonder die toespraak was hij misschien wel nooit president geworden. Tijdens de verkiezingscampagne van 2008 doken beelden op van Jeremiah Wright, zijn zwarte dominee in Chicago die Amerika vervloekte. Het einde van Obama's kandidatuur dreigde.

Obama erkende dat de dominee fel kon afgeven op Amerika. Daar was hij het niet mee eens. Maar er was een andere kant. De dominee bracht mij het christelijke geloof bij, leerde mij me te bekommeren om de zieken en de armen.

'Zo onvolmaakt als hij was, hij was familie voor me. (...) Ik kan hem niet verloochenen, net zo min als ik mijn blanke grootmoeder kan verloochenen, die me hielp opvoeden, die keer op keer alles voor me gaf (...) maar die me ooit bekende bang te zijn voor zwarte mannen op straat. (...) Deze mensen zijn een deel van mij, en

een deel van Amerika, het land waarvan ik hou.'

Obama wees erop dat voor de dominee en zijn generatie de herinneringen aan de vernederingen van de slavernij en rassenscheiding niet zijn weggegaan. Soms borrelen ze op in de kerk op zondagochtend. Er is nog veel mis in de zwarte gemeenschap. Ook zijn er blanken die zich allerminst bevoorrecht voelen. Daar moeten we aan werken. Met één verkiezing overwinnen we niet de rassentegenstellingen, zeker niet met zo'n onvolmaakte kandidatuur als die van mij, zei Obama. Maar Amerika zit niet geketend aan zijn verleden, het kan veranderen.

Later dat jaar werd hij gekozen tot de eerste zwarte president.

04.06.2009 CAÏRO

In het hol van de leeuw

Obama's verkiezing was grotendeels een reactie op het presidentschap van George W. Bush, toen na de aanslagen van 11 september de betrekkingen tussen Amerika en de islamitische wereld op scherp kwamen te staan. De nieuwe president reisde naar het hol van de leeuw om in een toespraak op de universiteit van Caïro op te roepen de 'cyclus van argwaan en onenigheid' te doorbreken.

Hij preeks de islam om haar culturele en intellectuele bijdragen aan de beschaving, zei warme herinneringen te koesteren aan de tijd dat hij als jochie in Indonesië hoorde hoe moslims werden opgeroepen tot gebed, en bezwoer te zullen strijden tegen negatieve stereotypen.

Maar de liefde kan niet van één kant komen, zei hij ook. Moslims moesten op hun beurt negatieve stereotypen over Amerika vermijden. Het is het land waar een zwarte man met de naam Barack

Hussein Obama tot president kon worden gekozen. Voorts bekleemtoonde hij een christen te zijn, ondanks zijn vader die een (niet zo gelovige) moslim was.

In de speech maakte Obama een scherp onderscheid tussen de islam en de extremisten die in haar naam geweld en terreur plegen. Dat is hij blijven doen, tot het eind van zijn presidentschap. Ook verontschuldigde hij zich voor het martelen en Guantánamo. Maar van het door hem gewenste 'nieuwe begin' is niet veel terechtgekomen.

Het geweld in het Midden-Oosten is alleen maar toegenomen en de spill-over - het terrorisme en de vluchtelingenstroom - hebben de spanningen tussen moslims en niet-moslims er niet minder op gemaakt.

10.12.2009 OSLO

'Kwaad bestaat in de wereld'

Nog geen jaar was Obama president of hij kreeg de Nobelprijs voor de Vrede. Een twijfelachtige eer voor een man die reeds op de derde dag na zijn inauguratie in januari 2009 papieren ondertekende waarin hij voor het eerst toestemming gaf voor drone-aanvallen op twee huizen in een afgelegen gebied in Pakistan. Ten minste vier vermeende terroristen van Al Qaida werden gedood. Maar ook drie kinderen.

Op het moment dat Obama zijn handtekening had gezet, besprak elders in het Witte Huis zijn vrouw Michelle met hun dochters hoe zij hun nieuwe leven zouden inrichten, zo valt te lezen in het boek *The Obamas* van Jodi Kantor.

Als leider van een supermogendheid die in een harde strijd was verwickeld met islamitische terroristen en troepen had in Afghanistan en Irak, was het onmogelijk schone handen te houden. Het dwong Obama ertoe bij zijn speech in Oslo als ontvanger van de meest

prestigieuze vredesprijs de rol op zich te nemen van de leider die oorlog verdedigt.

Soms is het nodig. 'Kwaad bestaat in de wereld.' Zie de strijd tegen Hitler. Dat is de 'rechtvaardige oorlog', als uiterste middel om jezelf te verdedigen, zei hij, die dat leerde van Augustinus en Thomas van Aquino. Het was een ongemakkelijke boodschap. Het eerste applaus kwam pas halverwege toen hij Guantánamo en marteling veroordeelde.

Aan het eind van zijn presidentschap voert Obama nog steeds oorlog. Maar hij is ook de man die het grootste deel van de troepen naar huis haalde en niks wilde weten van ingrijpen in Syrië. 'Dat we de beste hamer hebben, wil nog niet zeggen dat elk probleem een spijker is.' Krijgen de Noren toch een beetje gelijk.

26.06.2015 CHARLESTON

De president als zwarte prediker

Weer moest Obama zijn eer betonen aan slachtoffers van een op hol geslagen schutter. Dit keer geen schoolkinderen of bioscoopbezoekers, maar negen zwarte gelovigen. Zij waren op zomaar een zomeravond in hun kerk in Charleston, North Carolina doodgeschoten door een jonge blanke racist.

Op de herdenkingsbijeenkomst in juni 2015 werd de president een zwarte prediker. Hij en zijn gehoor stuwden elkaar op in hun gemeenschappelijke rouw. Zijn woorden getuigden van zijn spirituele maar ook literaire geest.

In de loop van de eeuwen waren kerken de plaats geworden waar zwarten onder elkaar konden zijn in een vijandige wereld, waar uit het Zuiden gevluchte slaven rustten op weg naar de vrijheid van het Noorden, waar de voetsoldaten van de burgerrechtenbeweging zich konden verschansen, zei Obama.

Juist daar had het geweld

toegeslagen. 'Gods wegen zijn ondoordringelijk.' De moordenaar wist niet dat hij gebruikt werd door God. Hij had niet kunnen voorzien dat de nabestaanden later in de rechtbank woorden van vergiffenis zouden spreken tegen hem en dat de vlag van het opstandige Zuiden, dat zich in de burgeroorlog verzette tegen de afschaffing van de slavernij, zou worden neergehaald in North Carolina's hoofdstad. Veel meer is nodig om de rasserverhoudingen te verbeteren en wapenbezit te beteugelen, zei Obama met ongetwijfeld de rellen van Ferguson in gedachten. Maar met Gods Genade kon alles veranderen.

En toen gingen zijn woorden over in gezang: *Amazing Grace, how sweet the sound that saved a wretch like me.*

Zwarter dan die middag was Obama nimmer geweest in zijn presidentschap.